

สรุปผลการปฏิบัติตามมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อม
และมาตรการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อม

บทที่ 4

สรุปผลการปฏิบัติตามมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อม และมาตรการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อม

การดำเนินงานโครงการอ่างเก็บน้ำลำน้ำซี่ยนเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดชัยภูมิ อาจก่อให้เกิดผลกระทบทางลบด้านต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นจากการพัฒนาโครงการ จะถูกนำมาพิจารณาจัดทำแผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อม ที่อาจเกิดขึ้น เพื่อให้ผลกระทบดังกล่าวอยู่ในระดับที่ไม่เกินมาตรฐานที่กำหนดไว้ และให้อยู่ในระดับที่ประชาชนในท้องถิ่นยอมรับได้ รวมทั้งจัดทำแผนส่งเสริมผลประโยชน์ต่าง ๆ ของโครงการให้เพิ่มพูนมากขึ้นเพื่อให้เป็นประโยชน์ต่อประชาชนมากที่สุด การกำหนดมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อม ของโครงการอ่างเก็บน้ำลำน้ำซี่ยนเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดชัยภูมิ พิจารณาจากผลการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ตามที่ระบุในรายงานวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม เพื่อควบคุมให้เกิดผลกระทบสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด อีกทั้งเพื่อควบคุม ป้องกัน และแก้ไขสิ่งแวดล้อมเหล่านั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมาตรการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อม โดยเสนอให้มีการดำเนินการทั้งในระยะก่อสร้างและดำเนินการตามความจำเป็น โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อติดตามตรวจสอบประสิทธิภาพของมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะช่วยให้ปัญหาทางด้านสิ่งแวดล้อม เกิดขึ้นน้อยที่สุดจนถึงไม่มีปัญหาเกิดขึ้นเลย ซึ่งครอบคลุมปัจจัยทางด้านสิ่งแวดล้อมทั้งสิ้น 4 รายการหลัก ได้แก่ ทรัพยากรสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ทรัพยากรสิ่งแวดล้อมทางชีวภาพ คุณค่าการใช้ประโยชน์ของมนุษย์ และคุณค่าต่อคุณภาพชีวิต พบว่าโดยรวมโครงการฯ ได้มีการปฏิบัติตามมาตรการที่กำหนดทั้งนี้สามารถพิจารณาปัจจัยทางด้านสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ตามที่เสนอในรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่ได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (กก.วล.) ดังนี้

สรุปผลการปฏิบัติตามมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อม

1. ทรัพยากรสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ

สภาพภูมิประเทศ กรมชลประทาน โดยสำนักงานก่อสร้างชลประทานขนาดใหญ่ที่ 6 ได้มีการกำหนดมาตรการกับผู้รับเหมาก่อสร้างในเรื่องการควบคุมให้ดำเนินการเฉพาะขอบเขตพื้นที่ที่กำหนดไว้เท่านั้น ซึ่งในการดำเนินงานก่อสร้างห้วยงานและอาคารประกอบในพื้นที่ได้ดำเนินการกันเขตไว้ จำนวนพื้นที่ 845-1-08 ไร่ เพื่อไม่ให้กีดขวางเส้นทางจราจร รวมถึงการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ใกล้เคียง

สภาพภูมิอากาศและอุทกนิยมนิคมวิทยา กรมชลประทาน ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลอุทกนิยมนิคมวิทยาจากสถานีบริเวณพื้นที่โครงการจำนวน 1 สถานี เพื่อเก็บข้อมูลปริมาณน้ำฝน รายวัน รายเดือน รายปี เพื่อนำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์และติดตามตรวจสอบการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศตลอดระยะก่อสร้าง และนำข้อมูลมาวางแผนงานก่อสร้างให้เป็นไปในแนวทางการป้องกันผลกระทบที่อาจเกิดจากช่วงฤดูฝน

ทรัพยากรดินและดินเค็ม กรมชลประทาน ได้มีการกำหนดมาตรการกับผู้รับเหมาก่อสร้างในเรื่องการวางแผนการก่อสร้างโดยหลีกเลี่ยงงานขุดเปิดหน้าดินในช่วงฤดูฝน และปฏิบัติตามแบบก่อสร้างอย่างเคร่งครัด รวมทั้งทำการปรับหน้าดินเฉพาะพื้นที่ที่ดำเนินการก่อสร้างได้เพื่อลดการชะล้างของดินตลอดการดำเนินงาน โดยทางกรมชลประทานจะมีการติดตามตรวจสอบให้เป็นไปตามมาตรการที่กำหนดไว้อย่างสม่ำเสมอและเคร่งครัด

ธรณีวิทยาและการเกิดแผ่นดินไหว ในการดำเนินการก่อสร้างทางกรมชลประทาน ได้มีการปรับปรุงฐานรากโดยการอัดฉีดน้ำปูนเพื่อเพิ่มความมั่นคงและแข็งแรงในชั้นหิน และลดการรั่วซึมของน้ำในบริเวณฐานรากในส่วนที่ได้ดำเนินการก่อสร้างเขื่อนหัวงานแล้ว

แหล่งวัสดุที่ใช้ก่อสร้าง กรมชลประทาน ได้มีการกำหนดมาตรการกับผู้รับเหมาก่อสร้าง ในเรื่องการป้องกันและลดผลกระทบตามมาตรการฯ ด้านคมนาคมขนส่งต้องมีการฉีดน้ำบริเวณพื้นที่ก่อสร้าง และถนนทางเข้าออกพื้นที่ก่อสร้างอย่างน้อยวันละ 2 ครั้ง และปิดคลุมผ้าใบรถบรรทุกขณะขนส่งทุกครั้ง เพื่อลดฝุ่นจากการขุดตัก และขนส่งวัสดุดินถมเชื่อมในพื้นที่อ่างเก็บน้ำ รวมทั้งจำกัดความเร็วของรถขนส่งให้ไม่เกิน 30 กม./ชม. บนถนนที่ผ่านชุมชน และไม่เกิน 80 กม./ชม. ในพื้นที่ทั่วไป

การกัดเซาะและการตกตะกอน กรมชลประทาน ได้ดำเนินการก่อสร้างในพื้นที่บ่อก่อสร้าง อีกทั้ง หลีกเลี่ยงการขุดเปิดหน้าดินในช่วงฤดูฝน เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการชะล้างตะกอนลงสู่แหล่งน้ำ

อุทกวิทยาน้ำผิวดิน ปัจจุบันกรมชลประทาน ยังไม่มีการก่อสร้างที่ดำเนินการในลำน้ำชี หากมีการก่อสร้างในลำน้ำแล้วจะมีการวางแผนการก่อสร้างให้ดำเนินการช่วงฤดูแล้งเท่านั้น ซึ่งหากมีการปิดกั้นลำน้ำจะมีการใช้อาคารท่อน้ำชลประทานเป็นทางผันน้ำชั่วคราวระหว่างการก่อสร้าง อีกทั้ง มีการกำหนดมาตรการกับผู้รับเหมาก่อสร้างในเรื่องการดำเนินการปฏิบัติตามมาตรการโดยการขนย้ายดินและหินที่ขุดจากบริเวณเขื่อน แนวอาคารส่งน้ำชลประทาน และอาคารระบายน้ำล้น นอกจากนี้ มีการทำท่อลอดในลำน้ำชี เพื่อป้องกันปัญหาการกีดขวางการไหลของน้ำที่ไหลไปทางท้ายน้ำ

คุณภาพน้ำผิวดิน กรมชลประทาน ได้มีการติดตั้งบ่อเกรอะ บ่อซึมสำหรับห้องส้วม และมีการก่อสร้างบ่อดักไขมัน สำหรับรองรับน้ำทิ้งจากห้องอาบ น้ำ ลานซักล้าง และห้องครัว อีกทั้ง ได้มีการจัดเตรียมถังขยะที่มีฝาปิดตามจุดต่าง ๆ ทั่วบริเวณก่อสร้างและบริเวณที่พัก กำหนดมาตรการกับผู้รับเหมาก่อสร้างในเรื่องการออกแบบป้องกันการรั่วไหลของน้ำมันลงสู่แหล่งน้ำ โดยการทำให้โรงเรือนซ่อมแบบมีหลังคา น้ำมันเครื่องที่ทำการเปลี่ยนถ่ายออกจากเครื่องจักรต่าง ๆ ที่ใช้ในการก่อสร้างได้มีการทำการจัดเก็บและกำจัดอย่างถูกวิธี นอกจากนี้ ดำเนินการกองวัสดุก่อสร้างในพื้นที่โครงการ ห่างจากลำน้ำชีมากกว่า 20 เมตร

2. ทรัพยากรสิ่งแวดล้อมทางชีวภาพ

ทรัพยากรป่าไม้ กรมชลประทาน ร่วมกับองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ จัดทำแผนการทำไม้ออก และแผ้วถางป่า ตั้งแต่ปี 2565-2566 โดยดำเนินการแผ้วถางป่า โคนล้มต้นไม้ ถางกำจัดวัชพืช ต้นไม้ขนาดเล็กออกจากบริเวณพื้นที่น้ำท่วมทั้งหมดเรียบร้อยแล้ว เพื่อลดผลกระทบของปริมาณอินทรีย์วัตถุที่เกิดจากการเน่าเสียของพืชพรรณไม้ในพื้นที่อ่างเก็บน้ำต่อระบบนิเวศวิทยาในอ่างเก็บน้ำ และพื้นที่ชลประทาน

สถานภาพการบุกรุกทำลายป่า มีการกำหนดกฎระเบียบ และบทลงโทษต่อพนักงานและคนงานที่เข้าไป/ตัดไม้ โดยทางกรมป่าไม้จะมีการจัดเจ้าหน้าที่ลาดตระเวนพื้นที่ป่าไม้รอบอ่างเก็บน้ำ และพื้นที่ปลูกป่าฟื้นฟูเพื่อป้องกันรักษาไม่อย่างต่อเนื่อง ซึ่งปัจจุบันได้มีการทำแผนการปักหลักแนวเขตพื้นที่อ่างเก็บน้ำ โดยดำเนินการสำรวจกันเขตหัวงานและพื้นที่น้ำท่วมโดยแบ่งแยกประเภทพื้นที่อย่างชัดเจนแล้วเสร็จ

ทรัพยากรสัตว์ป่า กรมชลประทาน ได้มีการควบคุมการตัดฟันต้นไม้ใหญ่และการแผ้วถางพรรณพืชอื่น ๆ ในบริเวณพื้นที่น้ำท่วมที่ระดับเก็บกัก จำนวน 6,745 ไร่ 2 งาน 80 ตารางวา ซึ่งในปี 2565-2566 ได้ดำเนินการแผ้วถางป่า โคนล้มต้นไม้ ถางกำจัดวัชพืชต้นไม้ขนาดเล็กออกจากบริเวณพื้นที่น้ำท่วมทั้งหมดเรียบร้อยแล้ว และได้มีการกำหนดมาตรการกับผู้รับเหมาก่อสร้างในเรื่องที่ตั้งสถานที่ใช้งานในช่วงการก่อสร้างที่พนักงานก่อสร้าง ที่กองหิน/ทราย ที่พักเครื่องจักรกล รวมทั้งอาคารสำนักงานในพื้นที่ไม่อยู่ในพื้นที่ห้วยอมป่าและใกล้เคียงพื้นที่ห้วยอมป่า

สิ่งมีชีวิตในน้ำ ได้มีการดำเนินกิจกรรมงานดินและงานฐานรากของอ่างเก็บน้ำในช่วงฤดูแล้ง และในพื้นที่บ่อก่อสร้างเพื่อลดการกัดเซาะ และลดการชะล้างพังทลายที่จะเกิดขึ้น และมีการกำหนดมาตรการกับผู้รับเหมาก่อสร้างในเรื่องการจัดให้มีระบบบำบัดน้ำเสียเบื้องต้น เพื่อบำบัดน้ำจากห้องส้วม ลานซักล้าง ห้องครัว และที่พักโดยไม่ปล่อยสู่แหล่งน้ำโดยตรง และจัดเตรียมถังขยะกระจายตามบริเวณต่าง ๆ และควบคุมคนงานทิ้งขยะหรือของเสียใด ๆ ลงลำน้ำชี

ระบบนิเวศของพื้นที่ ได้ดำเนินการก่อสร้างในบริเวณที่ได้รับการอนุญาตให้ใช้พื้นที่จากกรมป่าไม้ และพื้นที่ที่มีการจ่ายค่าชดเชยที่ดินและทรัพย์สินแล้ว เพื่อป้องกันไม่ให้มีการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ต่าง ๆ นอกเหนือที่กำหนดไว้

3. คุณค่าการใช้ประโยชน์ของมนุษย์

ระบบชลประทานและเกษตรกรรม ปัจจุบันอยู่ระหว่างรวบรวมผลการศึกษาการแพร่กระจายของดินเค็ม เพื่อจัดทำรายงานเสนอคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (กก.วล.) คาดว่าจะเริ่มดำเนินการก่อสร้างคลองส่งน้ำได้ในปี 2570 – 2573

การใช้น้ำ กรมชลประทาน ดำเนินการแผนการบริหารการใช้น้ำ เพื่อจัดตั้งองค์กรกลุ่มผู้ใช้น้ำตั้งแต่ในการก่อสร้างในพื้นที่รับประโยชน์ เพื่อให้กลุ่มผู้ใช้น้ำสามารถเตรียมความพร้อมและวางแผนสำหรับการใช้น้ำได้อย่างถูกต้องเหมาะสม อีกทั้ง ยังไม่มีการก่อสร้างสิ่งก่อสร้างใดที่ปิดกั้นลำน้ำชี จึงยังไม่ส่งผลกระทบต่อการใช้งานของเกษตรกร

การระบายน้ำและการบรรเทาน้ำท่วม ปัจจุบัน ในปี 2567 ได้หยุดดำเนินการก่อสร้างเขื่อนหัวงานและอาคารประกอบ ส่งผลให้อาคารส่งน้ำลงลำน้ำเดิม มีความก้าวหน้าการก่อสร้างเท่าเดิม คือ 74.014 เปอร์เซ็นต์ และยังไม่มีการก่อสร้างกีดขวางลำน้ำชี จึงยังไม่ก่อให้เกิดปัญหาน้ำท่วมขังบริเวณพื้นที่ด้านเหนือน้ำและบ่อก่อสร้าง

การใช้ประโยชน์ที่ดิน กรมชลประทาน ได้ดำเนินการจ่ายค่าชดเชยที่ดิน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2563-2566 จำนวน 595 แปลง ค่าร้อยละ 885 ราย เนื้อที่ 3,434 – 3 – 99.10 ไร่ แต่ยังคงเหลือพื้นที่บางส่วน ซึ่งทางกรมชลประทาน คาดว่าจะดำเนินการจ่ายค่าชดเชยที่ดินให้แล้วเสร็จภายในปี 2568

การใช้ประโยชน์จากป่า ดำเนินการตามมาตรการด้านทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า

พลังงานและไฟฟ้า ได้มีการจัดเตรียมเครื่องปั่นไฟฟ้าสำรองในพื้นที่ก่อสร้างและพื้นที่พนักงาน เพื่อสามารถดำเนินการก่อสร้างหรือดำเนินกิจกรรมที่ใช้ไฟฟ้าในพื้นที่ที่พนักงานได้ หากเกิดกรณีกระแสไฟฟ้าตกหรือดับ

การคมนาคมขนส่ง ได้มีการควบคุมความเร็วของการขุดขี้รถบรรทุกวัสดุ – อุปกรณ์ไม่ให้เกิน 40 กม./ชม. เพื่อให้เกิดความปลอดภัย และลดอุบัติเหตุ รวมถึงมีการจัดทำป้ายสัญลักษณ์การจราจรป้ายบอกทางเขตก่อสร้างอย่างชัดเจน และมีแผนดำเนินการก่อสร้างถนนทดแทนน้ำท่วม อาคารท่อลอด และสะพาน

การจัดการน้ำเสียและสิ่งปฏิกูล กรมชลประทาน ได้ดำเนินการติดตั้งระบบบำบัดน้ำเสียของบ้านพักคนงาน และในส่วนของอาคารสำนักงานแล้ว

การจัดการขยะมูลฝอย กรมชลประทาน ได้มีการจัดเตรียมภาชนะรองรับมูลฝอยตามจุดต่าง ๆ เพื่อรองรับขยะมูลฝอยที่เกิดจากคนงาน สำนักงานชั่วคราว และได้ประสานขอความร่วมมือให้องค์การบริหารส่วนตำบลชีบน เป็นผู้รวบรวมขยะเพื่อนำไปกำจัด 1 ครั้งต่อสัปดาห์ เพื่อป้องกันขยะตกค้าง ซึ่งจะเป็นแหล่งแพร่พันธุ์ของแมลงวัน และส่งกลิ่นเป็นที่น่ารำคาญแก่ชุมชน และสำนักงานต่าง

4. คุณค่าคุณภาพชีวิต

สภาพเศรษฐกิจและสังคม กรมชลประทาน ได้ดำเนินการจัดประชุมชี้แจงชาวบ้านตามแผนการประชาสัมพันธ์โครงการและการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อประชาสัมพันธ์โครงการอ่างเก็บน้ำลำน้ำชีอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ให้หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนทั่วไปทราบ อีกทั้ง ร่วมกับกรมพัฒนาชุมชน ดำเนินงานแผนการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพ เพื่อให้ครัวเรือนผู้ได้รับผลกระทบมีอาชีพเสริม และรายได้เพิ่มขึ้น

การมีส่วนร่วมของประชาชน กรมชลประทาน ได้ดำเนินการจัดประชุมชี้แจงชาวบ้านเพื่อประชาสัมพันธ์และสร้างความเข้าใจข้อมูลข่าวสาร ความก้าวหน้าการก่อสร้างโครงการ รวมถึงรับฟังข้อห่วงกังวล ข้อคิดเห็นของชาวบ้านตลอดจนแลกเปลี่ยนข้อมูลปัญหา

การชดเชยทรัพย์สินและการตั้งถิ่นฐานใหม่ กรมชลประทาน ได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการดำเนินการด้านชดเชยทรัพย์สิน บริเวณที่จะก่อสร้างระบบส่งน้ำและอาคารประกอบของพื้นที่ชลประทานทั้งฝั่งซ้ายและฝั่งขวาตามมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อมในเรื่องการชดเชยทรัพย์สินและการตั้งถิ่นฐานใหม่ และมีการประชาสัมพันธ์การจ่ายค่าร้อยละที่ดินและทรัพย์สินของโครงการอย่างทั่วถึงเพื่อให้ราษฎรที่ได้รับผลกระทบจากโครงการทราบ และได้แจ้งรายละเอียดในเรื่องของอัตราค่าชดเชยแก่ราษฎร รวมทั้งกำหนดเวลาในการจ่ายเงินค่าร้อยละ และค่าชดเชย

การประเมินผลกระทบทางสุขภาพ มีการสำรวจอัตราความชุกโรคหนองพยาธิในประชาชน และสัตว์รังโรค (สุนัข แมว วัว ควาย) อัตราการติดเชื้อตัวอ่อนพยาธิใบไม้ในโฮสต์กึ่งกลาง ได้แก่ หอยน้ำจืดและปลาน้ำจืดเกล็ดขาว และพฤติกรรมสุขภาพของประชาชนที่เสี่ยงต่อการติดโรคหนองพยาธิในพื้นที่ผลกระทบของโครงการอ่างเก็บน้ำลำน้ำชีอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดชัยภูมิ

การประเมินผลกระทบทางสุขภาพ ดำเนินการติดตามการเฝ้าระวังโรคติดต่อมาโดยแมลง โดยดำเนินการปีเว้นปี เพื่อติดตาม และเฝ้าระวังการเกิดโรคและการแพร่ระบาดของโรคติดต่อมาโดยแมลง โดยเฉพาะโรคที่มีผู้เป็นพาหะ เช่น โรคไข้เลือดออกและโรคมาลาเรีย

การประเมินผลกระทบทางสุขภาพ มีการติดตามและการเฝ้าระวังการแพร่ระบาดของหนองพยาธิ เพื่อติดตามและเฝ้าระวังการเกิดโรคและการแพร่ระบาดของโรคติดต่อทางน้ำ เช่น โรคพยาธิใบไม้ตับ และโรคพยาธิใบไม้ลำไส้และส่งเสริมสุขภาพศึกษาเรื่องการกินอาหารปรุงสุกและการขับถ่ายในห้องน้ำ

การท่องเที่ยว กีฬา แหล่งนันทนาการ และสุนทรียภาพ กรมชลประทาน โดยจะมีการดำเนินการก่อสร้าง เฉพาะในพื้นที่ที่กำหนดแสดงแนวเขตก่อสร้าง และมีการจัดทำป้ายสัญลักษณ์แสดงเส้นทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวให้ชัดเจน

แหล่งโบราณคดีและประวัติศาสตร์ กรมชลประทาน ดำเนินการแผนงานตรวจสอบแหล่งโบราณคดีในพื้นที่โครงการ โดยการสำรวจข้อมูลทางโบราณคดี ในรัศมี 10 กิโลเมตร ผลจากการตรวจสอบแหล่งโบราณคดี และแหล่งสำคัญทางประวัติศาสตร์ พบว่า ไม่ปรากฏแหล่งโบราณคดี และโบราณสถาน แต่พบแหล่งสำคัญทางประวัติศาสตร์ จำนวน 10 วัด ที่จะได้รับผลกระทบจากน้ำท่วม ทั้งนี้ พบว่า มีจำนวน 9 วัด มีระยะห่างจากขอบเขตพื้นที่อ่างเก็บน้ำมากกว่า 100 เมตร จึงไม่ส่งผลกระทบต่อการถูกน้ำท่วม แต่มีเพียงวัดละหานค่าย ที่ตั้งอยู่ในพื้นที่อ่างเก็บน้ำ จึงจะส่งผลกระทบต่อการถูกน้ำท่วม ซึ่งทางกรมชลประทานได้ดำเนินการจ่ายค่าชดเชยที่ดินวัดละหานค่ายเรียบร้อยแล้ว แต่ไม่มีการดำเนินการก่อสร้างวัดทดแทนให้กับวัดละหานค่าย

สรุปผลการปฏิบัติตามมาตรการติดตามตรวจสอบคุณภาพสิ่งแวดล้อม

1. ทรัพยากรสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ

ธรณีวิทยาและการเกิดแผ่นดินไหว กรมชลประทาน ได้มีการติดตามตรวจสอบประสิทธิภาพของการอัดฉีดน้ำปูนโดยการทดสอบการรั่วซึมเมื่อมีการเริ่มก่อสร้าง อีกทั้ง มีแผนการติดตั้งเครื่องมือวัดระดับน้ำใต้ดิน (Piezometer) บริเวณฐานรากเขื่อน ที่สามารถติดตามการรั่วซึมของน้ำได้ โดยจะเริ่มดำเนินการในปี 2567

แหล่งวัสดุที่ใช้ก่อสร้าง กรมชลประทาน ได้มีการควบคุมการปฏิบัติตามมาตรการป้องกันแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อม ด้านการขนส่งวัสดุก่อสร้างอย่างเคร่งครัด

อุทกวิทยาน้ำผิวดิน กรมชลประทาน มีการดำเนินการแผนการติดตามตรวจสอบสภาพอุทกนิยมนิเวศวิทยา และอุทกวิทยาน้ำผิวดิน ติดตามปริมาณน้ำท่า จากสถานีวัดน้ำท่า ได้แก่ สถานี E.32A แม่น้ำชี (บริเวณเหนืออ่างเก็บน้ำ) และสถานี E.5 แม่น้ำชี (บริเวณท้ายเขื่อน) เพื่อนำมาวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของปริมาณน้ำท่าอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำมาวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของปริมาณน้ำท่าอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ ในปี 2566 ทางสำนักงานก่อสร้างชลประทานขนาดใหญ่ที่ 6 ได้มีการติดตั้งสถานีโทรมาตรตรวจวัดระดับน้ำเหนืออ่างเก็บน้ำ และท้ายน้ำแล้วเสร็จ เพื่อตรวจวัดระดับน้ำอีกทางด้วย

คุณภาพน้ำผิวดิน กรมชลประทาน ได้ดำเนินการเก็บตัวอย่างน้ำผิวดิน ปีละ 3 ครั้ง จำนวน 4 สถานี เพื่อเฝ้าระวังและติดตามการเปลี่ยนแปลงคุณภาพน้ำผิวดินโดยตลอดระยะเวลาการก่อสร้าง ทั้งนี้ ผลการวิเคราะห์ พบว่า ส่วนใหญ่มีค่าเป็นไปตามมาตรฐานคุณภาพน้ำผิวดินประเภทที่ 3 ยกเว้นค่าบีโอดี ปริมาณของแข็งแขวนลอย และค่าเหล็ก

อุทกธรณีวิทยาและคุณภาพน้ำใต้ดิน กรมชลประทาน ได้ดำเนินการติดตามตรวจสอบคุณภาพน้ำใต้ดิน ดำเนินการเก็บตัวอย่างน้ำใต้ดิน ปีละ 3 ครั้ง จำนวน 4 สถานี เพื่อเฝ้าระวังและติดตามตรวจสอบคุณภาพน้ำ และระดับน้ำในบ่อน้ำของชุมชนโดยตลอดระยะเวลาการก่อสร้าง ทั้งนี้ จากการลงพื้นที่สำรวจบริเวณจุดเก็บตัวอย่างน้ำใต้ดินตามที่ระบุในรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมสำหรับโครงการ หรือกิจการที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรง โครงการพัฒนาลุ่มน้ำชีตอนบน จังหวัดชัยภูมิ เมื่อปี 2555 พบว่า สถานีที่ 1 ต.ห้วยแย้ อ.หนองบัวระเหว ชาวบ้านไม่ใช้ประโยชน์จากบ่อน้ำแล้ว จึงทำให้คนโยกย้าย ไม่สามารถเก็บตัวอย่างน้ำได้ แต่อีก 3 สถานี ยังสามารถเก็บตัวอย่างได้ และในปี 2567 ทางกรมชลประทาน ได้ดำเนินการเก็บตัวอย่างน้ำ จำนวน 3 สถานี ซึ่งสอดคล้องตามที่ระบุไว้ในมาตรการ

2. ทรัพยากรสิ่งแวดล้อมทางชีวภาพ

ทรัพยากรป่าไม้ กรมชลประทาน ร่วมกับองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ จัดทำแผนการทำไม้ ออก และแผ้วถางป่า ตั้งแต่ปี 2565-2566 โดยได้ดำเนินการแผ้วถางป่า โคนล้มต้นไม้ ถางกำจัดวัชพืช ต้นไม้ขนาดเล็กออกจากบริเวณพื้นที่น้ำท่วมทั้งหมดเรียบร้อยแล้ว เพื่อลดผลกระทบของปริมาณอินทรีย์วัตถุที่เกิดจากการเน่าเสียของ พืชพรรณไม้ในพื้นที่อ่างเก็บน้ำต่อระบบนิเวศวิทยาในอ่างเก็บน้ำ และพื้นที่ชลประทาน

สิ่งมีชีวิตในน้ำ กรมชลประทาน ร่วมกับกรมประมงดำเนินการติดตามตรวจสอบด้าน นิเวศวิทยาทางน้ำและทรัพยากรประมง เพื่อดำเนินการติดตามตรวจสอบการเปลี่ยนแปลงของระบบนิเวศในน้ำ ลำน้ำชีตลอดระยะเวลาการก่อสร้าง จำนวน 5 จุด โดยเก็บตัวอย่าง จำนวน 2 ครั้งต่อปี ดำเนินการเก็บตัวอย่างปลา แพลงก์ตอนพืช แพลงก์ตอนสัตว์ และสัตว์หน้าดิน ซึ่งครอบคลุมพื้นที่ต้นน้ำอ่างเก็บน้ำ พื้นที่อ่างเก็บน้ำ และพื้นที่ ท้ายอ่างเก็บน้ำ

3. คุณค่าการใช้ประโยชน์ของมนุษย์

ระบบชลประทานและเกษตรกรรม กรมชลประทาน สามารถก่อสร้างองค์ประกอบต่าง ๆ ของ บริเวณหัวงานได้ แต่ในส่วนของระบบชลประทานนั้นจะดำเนินการได้ก็ต่อเมื่อจะมีการศึกษาข้อมูลการแพร่กระจายของ ดินเค็มแล้วเสร็จ ซึ่งปัจจุบันอยู่ระหว่างรวบรวมผลการศึกษาการแพร่กระจายของดินเค็ม เพื่อจัดทำรายงานเสนอ คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (กก.วล.) คาดว่าจะเริ่มดำเนินการก่อสร้างคลองส่งน้ำได้ในปี 2568 – 2571

การระบายน้ำและการบรรเทาน้ำท่วม กรมชลประทาน ดำเนินการติดตามตรวจสอบ ระดับน้ำด้านเหนือเขื่อน (สถานี E.32A) และด้านท้ายเขื่อน (สถานี E.5) เพื่อนำมาวิเคราะห์ปริมาณน้ำนองที่เกิดขึ้น อีกทั้ง ทางสำนักงานก่อสร้างชลประทานขนาดใหญ่ที่ 6 ได้มีการติดตั้งสถานีโทรมาตรวัดระดับน้ำเหนือน้ำ กลางน้ำ ท้ายน้ำ แล้วเสร็จในปี 2566

การจัดการน้ำเสียและสิ่งปฏิกูล กรมชลประทาน ได้ดำเนินการติดตั้งระบบบำบัดน้ำเสียของ บ้านพักคนงาน และในส่วนของอาคารสำนักงานเรียบร้อยแล้ว ทั้งนี้ ได้ดำเนินการติดตามตรวจสอบคุณภาพน้ำผิวดิน ในลำน้ำชี บริเวณพื้นที่โครงการ โดยมีการตรวจวัดค่าการปนเปื้อนของแบคทีเรียกลุ่มโคลิฟอร์มทั้งหมด เพื่อใช้ในการ ประเมินการปนเปื้อนแบคทีเรียกลุ่มโคลิฟอร์มจากธรรมชาติ โดยครอบคลุมถึงกลุ่มฟิคอลโคลิฟอร์ม จากสิ่งขับถ่าย ในลำไส้ของสัตว์เลื้อยคลานที่สำคัญ คือ คน และสัตว์ โดยได้เริ่มดำเนินการตั้งแต่ ปี 2563 – ปัจจุบัน

4. คุณค่าคุณภาพชีวิต

สภาพเศรษฐกิจและสังคม ทางกรมชลประทาน ได้ดำเนินการติดตามตรวจสอบด้าน สภาพเศรษฐกิจและสังคม เพื่อสำรวจสภาพความเป็นอยู่ การเปลี่ยนแปลงทางด้านอาชีพ รายได้ รวมถึงทัศนคติ ความคิดเห็นและพึงพอใจของการได้รับค่าชดเชยของผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการสูญเสียที่ดินทำกิน โดยใช้ แบบสอบถาม หากพบว่ามีปัญหาจะมีการให้ความช่วยเหลือแก้ไขทันทีเพื่อลดผลกระทบที่เกิดขึ้น

การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำฯ ในพื้นที่อ่างเก็บน้ำจะมี ผู้ได้รับผลกระทบ จำนวน 164 ครัวเรือน โดยมีการดำเนินการตามแผนการจ่ายเงินค่าชดเชยทรัพย์สินตาม มาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อมในเรื่องการชดเชยทรัพย์สินและการตั้งถิ่นฐานใหม่ โดยทางกรม ชลประทาน จะมีการติดตามตรวจสอบการจ่ายค่าชดเชยที่ดินและทรัพย์สินให้เป็นไปตามแผนงาน ปัจจุบัน ดำเนินการจ่ายไปแล้ว 86.66 % ของค่าที่ดินทั้งหมด ทั้งนี้ ในปี 2567 อยู่ระหว่างเร่งรัดการดำเนินงานจ่าย ค่าชดเชยที่ดินและทรัพย์สินแก่ราษฎร และคาดว่าจะดำเนินการจ่ายค่าชดเชยที่ดินแล้วเสร็จในปี 2568

การประเมินผลกระทบทางสุขภาพ กรมชลประทาน ร่วมมือกับ สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 9 จังหวัดนครราชสีมา ได้ดำเนินการสำรวจอัตราความชุกโรคหนองพยาธิในประชาชน สัตว์รังโรค และพฤติกรรมสุขภาพของประชาชนที่เสี่ยงต่อการติดโรคหนองพยาธิในพื้นที่ผลกระทบ และเฝ้าระวังการเกิดโรค และการแพร่ระบาดของโรคติดต่อมาโดยแมลงโดยเฉพาะโรคที่มีุงเป็นพาหะ เช่น โรคไข้เลือดออกและโรคมาลาเรีย

แหล่งโบราณคดีและประวัติศาสตร์ กรมชลประทาน ดำเนินการแผนงานตรวจสอบแหล่งโบราณคดีในพื้นที่โครงการ โดยการสำรวจข้อมูลทางโบราณคดี ในรัศมี 10 กิโลเมตร ผลจากการตรวจสอบแหล่งโบราณคดี และแหล่งสำคัญทางประวัติศาสตร์ พบว่า ไม่ปรากฏแหล่งโบราณคดี และโบราณสถาน แต่พบแหล่งสำคัญทางประวัติศาสตร์ จำนวน 10 วัด ที่จะได้รับผลกระทบจากน้ำท่วม ทั้งนี้ พบว่า มีจำนวน 9 วัด มีระยะห่างจากขอบเขตพื้นที่อ่างเก็บน้ำมากกว่า 100 เมตร จึงไม่ส่งผลกระทบต่อการถูกน้ำท่วม แต่มีเพียงวัดละหานค่าย ที่ตั้งอยู่ในพื้นที่อ่างเก็บน้ำ จึงจะส่งผลกระทบต่อการถูกน้ำท่วม ซึ่งทางกรมชลประทานได้ดำเนินการจ่ายค่าชดเชยที่ดินวัดละหานค่ายเรียบร้อยแล้ว แต่ไม่มีการดำเนินการก่อสร้างวัดทดแทนให้กับวัดละหานค่าย